

KONINKLIJKE KOUDE OORLOG

EEN ZAAK VOOR QUEEN ELIZABETH
BOEK 5

S.J. BENNETT

Voor Ben, die een mysterie wilde dat zich afspeelde in een trein

In de lange geschiedenis van de wereld hebben slechts een paar generaties de rol gekregen om de vrijheid te verdedigen in het uur van maximaal gevaar. Ik deins niet terug voor deze verantwoordelijkheid – ik verwelkom haar. Ik geloof niet dat iemand van ons zou willen ruilen met een ander volk of een andere generatie. De energie, het geloof en de toewijding die wij in deze onderneming inbrengen, zullen ons land en allen die het dienen verlichten – en de gloed van dat vuur kan de wereld werkelijk verlichten.

PRESIDENT JOHN F. KENNEDY –
INAUGURATIE TOESPRAAK, 20 JANUARI
1961

PROLOOG

‘Is Mrs Jones niet walgelijk? Ik verafschuw haar. Ik haat haar tot in het diepst van mijn wezen en wil dat haar vreselijke, walgelijke dingen overkomen. Is dat slecht van me? Ik zie voor me hoe ze van die opzichtige jurk wordt ontdaan en door de straten wordt gesleurd. Je had erbij moeten zijn, Pav. Haar vertolking van “Let’s Fall in Love” zal de hele week door mijn hoofd spoken. Daar verdient ze op zijn minst een zware straf voor.’

Pavel Michalowski luisterde naar de stem uit de luidspreker die hij had aangesloten op de telefoonhoorn in zijn souterrainwoning. Pavel was goed met draden en technologie; hij bouwde al radio’s sinds zijn kindertijd. De luidspreker, in combinatie met een microfoon die hij van de BBC had ‘geleend’, was een handige technische oplossing om in contact te blijven met luidruchtige vrienden en veeleisende klanten en tegelijkertijd bezig te zijn. Hij had vanavond nog werk te doen.

‘Je houdt van haar, geef maar toe,’ zei hij terwijl hij een stapel rekeningen oppakte en doorbladerde. ‘Je bent gewoon jaloers.’

‘Op Tony? Maak je een grapje? De man is *klein*. En *belachelijk*. En zo *bourgeois*.’

De stem, vol en diep, was van Pavels vriend Henry Coxon, een journalist en bon vivant. Hij had het over prinses Margaret, die Henry de bijnaam ‘Mrs Jones’ gaf sinds haar recente huwelijk met hun wederzijdse vriend Tony Armstrong-Jones.

‘Dat ben jij ook – bourgeois dan,’ zei Pavel. ‘Ik ook. Tony heeft tenminste talent. Net als Margaret, geef toe. Ik heb haar een keer horen zingen. Ze zou het professioneel moeten doen. Het zou haar goeddoen om ergens hard haar best voor te doen.’

‘Zei je dat ze *goed* was?’ vroeg Henry. ‘Ik kan je bijna niet horen, Pav. Laat je me weer door je huis galmen? Ik haat het als je me op dat luidsprekerding van je zet.’

‘Bel me dan niet als ik mijn werk aan het inhalen ben na een lange dag.’

Henry was boos. ‘Wanneer kan ik anders bellen, als het niet na een feestje is? Dat zijn de enige keren dat ik iets te zeggen heb.’

‘Je hebt niets te zeggen. Je zit alleen maar te sneren, nog meer dan Hare Hoogheid.’

Zijn vriend was alleen maar verbitterd omdat hij visioenen had gehad dat hij de prinses zelf kon versieren. Toen haar laatste verloving was misgelopen, had Henry oprecht gedacht dat hij een kans maakte. Dat was niet zo en haar geamuseerde onverschilligheid verbijsterde hem. Toen ging ze ervandoor met hun wederzijdse vriend, die klein en mank was als gevolg van kinderpolio, en hij was stomverbaasd.

‘O, dat is gemeen!’ klaagde hij. ‘En het is Hare *Koninklijke* Hoogheid. Dat zul jij niet weten als buitenlander.’

‘Ik ben niet buitenlands,’ wierp Pavel gelijkmoedig tegen.

‘Met een naam als Michalowski?’

Pavel negeerde de opmerking. Hij dacht terug aan het

liedje dat hij de prinses ooit op een soiree had horen zingen, waarbij ze de tekst al doende had aangepast.

'Birds do it, bees do it. They say the navy overseas do it...'

Hij neuriede bij zichzelf terwijl hij zich omdraaide naar zijn overvolle eettafel die dienstdeed als bureau, en een zwart-witafdruk pakte die met de post was gekomen. Het leek op Pavels eigen werk: een meisje met glanzend haar, het hoofd driekwart naar de camera gedraaid, het lichaam in een zwarte coltrui die de structurele kwaliteit van haar ondergoed toonde. Dit specifieke onderwerp was geen meisje, meer een echte vrouw, met een jongere versie naast zich, haren netjes geborsteld en vastgezet met een clip, wezenloos naar de kijker starend.

De afdruk was onderdeel van een serie en de kwaliteit was niet geweldig. Fronsend controleerde Pavel hem met een vergrootglas op onvolkomenheden. Hij maakte zijn manchetknopen los en haalde zijn vingers door zijn haar. Hij was moe. Hij zou er later nog eens naar kijken.

Henry praatte nog steeds door. 'Natuurlijk moet ik vrijdag iets aardigs zeggen in mijn column. God, ik haat de manier waarop we moeten kruipen, jij niet? Het is zo achterhaald. Het zijn mensen, die royals. Waarom kunnen we dat niet gewoon zeggen?'

Pavel gromde wat vaags.

Henry ging zachter praten, maar zijn geaffecteerde stem, rasperig door een verslaving van veertig sigaretten per dag, vulde nog steeds de kamer.

'Weet je, ik was een paar avonden geleden nogal uitgesproken in The Ivy, na de tweede fles bordeaux. Ik zou zweren dat iemand me daarna begon te volgen. De duistere krachten van het establishment, erop uit om de heren van de pers het zwijgen op te leggen.' Hij pauzeerde. 'Kun je me horen? Luister je wel?'

'Ik luister,' verzekerde Pavel hem. 'Maar ik weet niet waarom. Je lult uit je nek. Ga naar bed, Henry.'

'Je houdt van mijn gelul, Pav schat! Echt waar! En je weet dat ik *madame la princesse* aanbid, de feeks. We worden geacht medelijden met haar te hebben, ze heeft de liefde van haar leven opgeven voor haar zogenaamde plicht – terwijl ze ons allemaal alleen maar wilde laten kniksen en buigen, en wilde doorgaan op Kensington Palace. Dat is toch om *gek* van te worden? Maar die taille, dat haar, die... Ik weet dat je het niet leuk vindt als ik over de koninklijke boezem begin, maar die was spectaculair vanavond. Ik vraag me af of ze zwanger is. Jij houdt natuurlijk van jongensachtig...'

Pavel ging naar de hal om een partij vergrotingen te halen die hij eerder in zijn doka had gemaakt. Hij wilde kijken of er een paar de moeite waard waren om op te nemen in een kleine expositie die hij en een paar vrienden wilden samenstellen. Toen hij terugkwam, zei Henry, '... maar natuurlijk kon ik dat niet, want de hertogin zou me vermoord hebben. Nu we het er toch over hebben, vorige week wierp een griet zich op me. Echt een stuk. Vergat ik te vertellen. Je denkt dat ik het niet meer heb, Pav, maar ik verzeker je, dit was een stoot. Benen tot Kerstmis. Kon geen genoeg van me krijgen...'

Pavel luisterde met één oor terwijl hij de afdrukken onderzocht. Hij was gisteravond in een pub in Chalk Farm geweest, waar hij door een waas van rook de energie van een nieuwe gitaarband probeerde vast te leggen. De blow-ups waren zeker indrukwekkender dan de geposeerde portretten die hij maakte om zijn brood te verdienen, maar hij had de scherptediepte verkeerd ingeschat. Hij gaf de voorkeur aan een ongedwongen kiekje van het blondje met het Frans ogende haar, heel kort geknipt, zoals Jean Seberg, die hij aan de bar had ontmoet.

'Ach, iemand aan de deur,' zei Henry. 'Ik ben zo terug. En zo niet, bel de politie. *Ik kom, ik kom eraan!*'

Zijn stem viel weg en Pavels gedachten bleven bij de blonde, die vanochtend uit zijn appartement was geglipt met

achterlating van een wirwar van lakens doortrokken van haar geur. Voor ze vertrok, had ze zijn camera geleend om een post-coïtale foto van hem te maken en, meer geluk dan wijsheid, die was niet slecht. Hij bekeek zijn gezicht onpartijdig op de resulterende foto's, merkte het gebrek aan symmetrie tussen de ogen op, de hoekigheid van de neus. Hij was neutraal over zijn uiterlijk, maar het deed wat het moest doen, getuige de verfromfaaide lakens. Hij beschouwde het als een stuk gereedschap, zoals zijn handen die zo goed waren met draden en schakelaars.

Pavel vroeg zich terloops af hoe Henry was gevaren met het 'echte stuk' waar hij het net over had gehad. Henry had meestal geen succes met vrouwen, tenzij ze iets hadden met tweed jasjes en corduroy broeken. Hij hield nog steeds vast aan het uniform dat ze op zevenjarige leeftijd samen op school hadden gedragen. Dat verklaarde vast veel.

Pavel keek om zich heen. Er klopte iets niet. Achter hem was het appartement erg stil geworden. Waar was de schorre, bekakte stem?

'Hallo?' riep hij.

Stilte.

Had Henry het er niet over gehad dat hij gevolgd werd, na zijn uitstapje naar The Ivy? Pavel had de opmerkingen van zijn vriend over 'duistere krachten van het establishment' vanzelfsprekend genegeerd. Toch was Henry erg goed in het maken van vijanden, en blijkbaar had hij in het openbaar afgegeven op de zus van de koningin. Pavel werd bekropen door een gevoel van onbehagen.

'Coxon?' Hij viel terug op een gewoonte uit zijn schooltijd, toen de jongens allemaal bij hun achternaam werden genoemd... behalve hij. 'Michalowski' was te 'exotisch' geweest en dus was Pavel 'Michaels' voor de meesters, 'Mikes' voor zijn vrienden. Hij liep naar de microfoon, die op een wankel stapel nog niet teruggebrachte bibliotheekboeken stond. 'Henry?'

Er klonk een vreemd, gedempt geluid door de luidspreker.

‘Present!’ zei Henry met een mondvul kruimels. ‘Ik moest even naar de koektrommel. Vruchtencake. Bruiloft afgelopen weekend. Whisky maakt me hongerig. En Mrs Jones was bepaald gierig met de hapjes. Waar was ik?’

‘Er was iemand aan de deur.’

‘O ja. Dat gekke oude mens van beneden kwam me uitschelden omdat ik ronddanste op spijkerschoenen. Waarmee ze bedoelt: omdat ik op kousenvoeten op mijn tenen over mijn eigen vloer liep. Waar had ik het over?’

‘De stoot. Benen tot Kerstmis.’

‘Ik vertel je er later alles over. Ik denk dat het wat kan worden. Maar, god, dat optreden van vanavond. Weer die vervloekte Cole Porter. Ik zal vrijdag iets in mijn column moeten zetten. De gebruikelijke drek. “Charmant”, “gracieuze”, “melodieuze”, slijm-slijm... “Hare Koninklijke Hoogheid, in sprankelende vorm, begeleidde zichzelf als een doorgewinterde artiest op de piano... De blozende wangen van een frisse jonge bruid...” Schandalig gewoon! God, ik haat mezelf. Ik zei: *ik haat mezelf*, Pav! Ben je daar?’

Maar deze keer was Pavel degene die werd afgeleid doordat er op zijn eigen voordeur werd geklopt. Zijn appartement in Primrose Hill lag relatief centraal en het was niet ongebruikelijk dat vrienden die uit pubs en clubs waren gegooid bij hem aanklopten om op zijn bank te overnachten. Tot zijn verbazing stonden er echter twee mannen in overalls en hemdsmouwen buiten, licht rillend. De jongste van de twee hield het handvat van een gereedschapskist vast.

‘Sorry dat ik u stoort, sir,’ zei de oudste. ‘De jongedame boven heeft een lek in de keukenafvoer. Overal water en we kunnen de kraan niet vinden. Weet u toevallig waar die zit?’

Pavel was onder de indruk van de loodgieters die op dit uur op pad waren. Hij wist dat de liefvallige Mrs Hughes

boven een baby had. Het laatste wat ze nodig had was een overstroomde keuken.

‘De mijne zit in een badkamerkastje,’ vertelde hij. ‘Het is een vreemde plek, dat geef ik toe. Moeilijk te bereiken.’

‘Daar hebben we gekeken. Wilt u ons die van u laten zien? Misschien hebben we hem gemist?’

Pavel wuifde hen naar binnen, net toen Henry’s stem van achter hem dreunde: ‘Pav! Eerlijk! Ik denk niet dat ik het aankan. Ik heb een andere baan nodig. Denk je dat de *Socialistische Arbeider* me zal aannemen?’

De oudere man bleef weifelend bij de drempel staan en keek beschaamd. ‘Heeft u gezelschap? Sorry, sir, we willen u niet storen.’

‘Nee, nee,’ verzekerde Pavel hem. ‘Loop maar door.’

Hij ging hen voor van de smalle gang naar de woonkamer.

‘Je luistert niet. Ik hang op!’ dreigde Henry. ‘Eerlijk, alles wat je doet is me *vermanen* terwijl ik slechts voor de gewone man spreek.’

Ze keken allemaal naar de luidspreker en de ogen van de loodgieters lichtten op van herkenning. De jongste grijnsde en stak zijn duim op naar Pavel. De oudste liep naar de telefoon, alsof hij de opstelling wilde onderzoeken. Maar tot Pavels verbazing drukte hij met zijn vinger op de zichtbare haak-schakelaar, waardoor Henry’s woordenstroom werd afgebroken.

‘Hé!’ riep Pavel.

De man draaide zich om, zette twee atletische passen naar hem toe en raakte zijn kaak met een uppercut die zo krachtig was dat hij zijn hersenen in zijn schedel hoorde rammelen.

De pijn was ondergeschikt aan de schok. Pavels benen begaven het en hij begon te vallen. Zijn graaiende handen vonden geen houvast.

Het was dus toch gebeurd. Hij had moeten opletten. Bij de eerste aanblik van hen had hij het door moeten hebben –

maar hij had aan Mrs Hughes boven gedacht. Haar baby, haar overstroomde keuken... Zo deden ze dat dus.

Toen hij de grond raakte, voelde hij iemand zijn onderarm vastpakken en de scherpe steek van een naald door het knisperende katoen van zijn overhemd. Zijn zicht was wazig en de twee mannen leken boven hem te zwemmen, als door water. Hij zei een gebed, maar er kwamen geen woorden uit zijn mond.

‘Mooie luidsprekeropstelling,’ merkte de jongere man op, in het Russisch.

‘Hou je mond,’ zei de oudste tegen hem.

Seconden later vervaagde de wereld tot een speldenprik en werd zwart.

DEEL I
BLOOD & CUSTARD

HOOFDSTUK 1

ZONDAG 26 MAART 1961

De koningin zat achter in de Daimler, met prins Philip naast haar en haar zus en nieuwe echtgenoot in de volgauto. De reis van Buckingham Palace naar Euston duurde niet lang, maar het gaf Elizabeth de kans om wat papieren door te nemen.

Vanochtend zat er in haar dozen met documenten een notitie van haar assistant private secretary waar ze naar uitkeek. Het was een briefing over de Kennedy's, die in juni op bezoek zouden komen. De nieuwe Amerikaanse president en zijn vrouw haalden tegenwoordig alle krantenkoppen. Er hing een sfeer van magie om hen heen die Elizabeth een beetje deed denken aan haar eigen dagen als kersvers staats-hoofd. Maar hoewel ze al vrij veel over de president wist – zijn vader was tenslotte ambassadeur in het Verenigd Koninkrijk geweest – kende ze zijn vrouw alleen van de krantenkoppen, die ze nooit vertrouwde.

Ze wist dat Jackie Kennedy, geboren Bouvier, mooi en glamoureuus was, maar hoe was ze als persoon? Was ze intelligent, nieuwsgierig, vriendelijk? Had ze (o, de koningin hoopte het) bijvoorbeeld een grote voorliefde voor honden? Was ze een anglofiel? Het was belangrijk dat hun bezoek

goed verliep, dus ging ze ijverig aan de slag met haar huiswerk terwijl de auto in een statig tempo Grosvenor Place opreed.

Joan McGraw, de assistant private secretary, had een behoorlijke hoeveelheid materiaal in het dossier gestopt. De koningin was verbaasd te lezen dat de first lady aan de Sorbonne had gestudeerd tijdens een jaar vrij van haar studie aan Vassar. Ze had een wedstrijd gewonnen om voor *Vogue* in New York te werken – een aanbod dat ze had afgeslagen – en was uiteindelijk gaan schrijven voor de *Washington Times-Herald*. Lieve hemel. Een geletterde vrouw. Duidelijk intelligent en beslist nieuwsgierig. De koningin las verder. Wat voor soort dingen schreef Miss Bouvier?

Ze schrok zo plotseling op dat Philip gealarmeerd opkeek van zijn eigen briefing.

‘Alles in orde, Cabbage?’

‘Perfect,’ zei ze terwijl ze recht voor zich uit staarde.

‘Dat is het duidelijk niet. Wat ben je aan het lezen?’

‘Gewoon iets over Mrs Kennedy. Het is heel... interessant.’

Philip glimlachte. ‘Ah! Jackie! Nou, ik denk dat ik dat ook moet lezen, vind je niet? Wat staat erin?’

Hij boog zich naar haar toe en met tegenzin overhandigde ze hem het open dossier. Hij scande snel de eerste alinea’s, knikte en trok een wenkbrauw op. Toen ontplofte hij. ‘Alle-machtig! Klopt dit? Haar allereerste gepubliceerde artikel was...’ Hij prikte in het dossier. ‘“Is prinses Elizabeth zo mooi als haar foto?” Wat is dit voor gewauwel?’

‘Het was in ’51, tijdens ons eerste bezoek aan Washington.’

‘Dat zag ik. Wat een onzin! Ik dacht dat ze literatuurwetenschapper was. Een man zal nooit zulke onzin schrijven.’

‘Het wordt nooit aan een man gevraagd,’ merkte de koningin op. Ze had meer tijd doorgebracht met persbaronnen dan ze zich wilde herinneren. Dit was precies wat ze wilden dat vrouwen schreven.

‘En was jij dat?’ vroeg Philip.

‘Wat?’

‘Zo mooi? Volgens het artikel.’

‘Joan heeft het niet opgenomen. Ze zegt dat ze het niet kon vinden, alleen de kop in een index.’

Philip knikte. ‘Hmm. Heel verstandig.’ Hij dook weer in het dossier. ‘Ah! Hier is Jackie weer, ze schrijft over de kroning. Miss Bouvier is speciaal naar Londen gekomen. Ze heeft iets met jou, Lilibet. O, kijk, ze heeft ook een paar exclusiefjes, volgens Joan. Blijkbaar moesten je begeleiders om drie uur ’s nachts opstaan om hun haar en tiara’s op tijd te laten doen voor een vroege start. Is dat waar?’

‘Het was nogal vroeg, meen ik me te herinneren.’

‘En dat stukje over de kroon. Iemand vertelde haar dat ze hem stiekem markeerden, zodat de aartsbisschop hem niet achterstevoren opzette, zoals hij bij je vader had gedaan. Ha! Ze had goede bronnen, wie het ook waren. Het is in ieder geval nauwkeurig gewauwel.’

De koningin herinnerde zich vaag dat een van haar hofdames een stel jonge Amerikanen had uitgenodigd in haar herenhuis in Mayfair. Henriette had haar verteld dat ze het geweldig hadden gehad in Londen en op al de beste kroningsfeesten en dansparty's waren geweest. Wat zij persoonlijk niet had kunnen doen omdat ze te druk was met repeteren voor de grote dag. Was Jackie een van hen geweest? Hoe buitengewoon.

‘Wat deed ze daarna?’ vroeg ze aan Philip, die nog steeds in het dossier aan het kijken was.

‘Ze verloofde zich met de toekomstige president van de Verenigde Staten, trouwde en stichtte een gezin. Jij was het begin en het einde van haar journalistieke carrière, schat.’

Hij glimlachte haar tevreden toe en gaf het dossier terug.

Na wat druk verkeer bij Hyde Park Corner draaide de auto Piccadilly op. Ze passeerden het adres waar Elizabeth als klein meisje gelukkig had gewoond. Vanuit dat prachtige achttiende-eeuwse huis zwaaide ze over Green Park naar de

koning, 'Grootvader Engeland', zoals ze hem noemde, in Buckingham Palace.

Maar haar ouderlijk huis was platgebombardeerd in de Blitz en was nog steeds een puinhoop toen Jacqueline Bouvier verslag kwam doen van de kroning. De koningin dacht aan al die jaren van ontberingen en opoffering. God zij dank voor de Amerikanen, die uiteindelijk te hulp schoten (in tegenstelling tot Kennedy senior, die uit Londen was verhuisd toen de bombardementen begonnen en er niet bepaald op gebrand leek om de Duitsers te verslaan). Het land zou hen echter nog tientallen jaren terugbetalen.

Had Philip gelijk om zo tevreden te kijken? vroeg ze zich af. Toen 'Grootvader Engeland' koning was, had Londen aangevoeld als het centrum van de wereld. Britannia heerste over de zeeën en elke buitenlandse natie boog voor haar suprematie. Nu niet meer. Als president Kennedy op bezoek kwam, zou dat zijn als de krachtige bondgenoot waar iedereen tegenop keek, met de economie, de industrie, de technische en financiële suprematie waar alle andere landen van droomden. En hij zou komen met zijn modieuze vrouw, de ex-Vassar-studente en soms koninklijke correspondent, aan zijn zijde.

Het zou nogal een bezoek worden in juni. De koningin *hoopte* dat Jackie Kennedy van honden hield.